

Nihad Suljić,
student II godine Filozofskog fakulteta u Tuzli
Treća nagrada na konkursu Fonda "Bošnjaci" Sarajevo

"Mi ćemo vas dovesti u iskušenje malo sa strahom i gladovanjem, i time što ćete gubiti imanja i živote i ljetine, a ti obraduj izdržljive, one koji, kada ih kakva nevolja zadese, samo kažu: 'Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!' Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na pravom putu!"
(El-Bekara, 155-157)

- Ustani hajde sabah će ti proći, klanjaj hajde pohiti i u Tuzlu ti danas valja - probudiše me te nanine riječi iz spokojnog i mehkog sna, a Bog mi je svjedok da sam većinu svog poslijeratnog života spokoj i mir pronalazio samo u molitvama i snovima!

Pod dejstvom raznih tableta, antidepresiva pokušao sam bar na trenutak zaboraviti na moju nesretnu realnost. Ja, Emrah Mustafić, sin rahmetli Mehmeda i rahmetli Esme te jedini živi potomak nane Nure Mustafić zaista već godinama lebdim između neba gdje je pravda, i zemlje gdje sam ja, gdje su krvnici i gdje su kosti mojih roditelja u najbolnijoj realnosti!

Ustadoh ništa ne govoreći, nijemo promatrajući nanu koja je već odavno ustala i klanjala te lagahnim korakom išla preko sobe, krenuh na avlijsku česmu da ritualom abdesta svoje tijelo ali i dušu priprelim za jutarnju molitvu. Hladna voda me razbudi, melodije zrikavaca i ptica iz okolnih srebreničkih šuma i nijeme tišine probudiše u meni neku nostalgiju, možda i radost, a zatim dok sam tiho učio dovu pogled mi se zaustavi na Drini, nostalgija nestade i radost nestade ako je to uopće bila ona! Kad god bih pogledao u Drinu, a činio bih to svaki dan po nekoliko puta, ni sam ne znam koliko tačno, tijelo bi mi klonulo. Nisam ja vidio ni rijeku ni vodu. Nije to Drina koju običan čovjek vidi, umjesto hladne vode ja sam vidio krvnika, pušku i moje roditelje. Od tog dana kad ih je ubio i bacio u u Drinu, ja nevini dječak iz Bajramovića, sela nadomak Srebrenice, živim ovako! Zvuk vode iz česme me prenu, sabra se, završih abdest te polako krenuh u kuću, ili bar nečemu što podsjeća na kuću. Za mene je ona više predstavljala hram mojih uspomena, par lijepih ali više onih bolnih i krvavih uplakanih dječijih uspomena. Prostirajući serdžadu okrenuvši se prema jugoistoku, otpočeh namaz, tiho i skrušeno veličajući Gospodara!

- Hajde gotova je kahva, hajde časkom da popijemo pa se spremaj da ne okasniš na autobus sine - dočekaše me nanine riječe nakon posljednjeg predanog sabahskog selama.

Za stolom u ćošku sjedila je nana odjevena u svilene cvijetne haljine, raskošne dimije i uredno sašivenoj bluzi pokrivena sa šamijom jemenijom ukrašenom ručno urađenim kerama, držeći tespih u ruci, sipala nam je mirisnu tek pečenu kahvu. Na stolu, bakarna džezva, tacna, šećernica sa pečenim šećerom i četiri fildžana. Četiri, umjesto dva koliko nam je bilo potrebno, jer nas je dvoje bilo ne samo u našoj kući nego u cijelim, nekad lijepim, Bajramovićima nadomak nekad živog grada Srebrenice!

Kad god sam je pitao zašto stavlja dva fildžana viška, ona bi mi sa uzdahom i gotov pa nečujno, uz bolnu grimasu na starom majčinskom licu, govorila: - Ma more sine ko bahnut, adet je taki - zatim bi ćutala pa dodala - Ah, sine, a more se ko i vratit, ja Mehmed, ja Esma ja Zehra ja... ko bilo.

Nekad bih joj na to počeo govoriti: -Neće, neće jer... - ali bih na vrijeme ušutio, nisam htio povrijediti to staro majčinsko srce koje je ionako na izmaku snage zbog silnih rana koji drugi napraviše. Odgovor bi završavao u sebi, gutajući svaku riječ: "Neće se oni vratiti, neće NIKADA jer su njih iz naših života srpski zločinci otrgnuli zauvijek za ovog svijeta, ubili ih i bacili u Drinu. Da, da u onu istu Drinu za

koju neranjene obične duše misle da teče voda. Ne teče, braćo moja i sestre moje, Drinom ne teče voda više! Prestala je njom ona teći onog dana kada je prva kap krvi nedužno ubijenog čovjeka zaplovila njome. Danas nema krvi ali ima suza, mojih i na hiljade majki i djece poput mene čije suze i kletve lebde iznad Drine poput meleka, ponekad uranjajući i tražeći duše svojih najmilijih. Ali ima u mene srebreničkog siročeta i u moje nane srebreničke uciviljene majke još jedno NIKADA, ima ono nikada nećemo halaliti, nikada nećemo zaboraviti niti oprostiti, i nikada se nećemo predati u našoj borbi za istinu i pravdu, i nikada više Drinom neće teći samo voda."

To bi bivao moj odgovor nani, a zapravo nije on bio upućen nani, on je bio upćen cijelom svijetu!

Jedanaesti je dan u mjesecu kao i sve do sada idem na mirne proteste sa majkama i sestrama Srebrenice. Umotavajući sliku ubijenih mi roditelja u ručno vezenu materinu mahramu krenuo sam u Tuzlu. Nana me prati s kućne verande, maše mi, ali ja se ne okrećem da joj uzvratim, i suviše mi bude bolno da vidim taj prizor, nekad me i mati s te iste verande mašući pratila u školu. Majke više nemam a veranda je ponovu tu!

Dvanaest je sati: kolona majki, sestara, braće, nana i snaha i ja držeći jastučnice s izvezenim imenima šehida, sa njihovim slikama te suzama u očima, dostojanstveno i mirno hodimo ulicama grada soli tražeći nešto što nam rekoše da zovemo istinom i pravdom! Tražimo to za svoje mrtve, ali i za sebe jer mi smo mrtviji od svih svojih mrtvih!

Nura, Fatima, Naza, Sevleta, Hatidža, Mina, Senija, Hanka i ja stojimo jedno do drugog. Mi dijelimo istu sudbinu, živimo isti ukradeni život, dijelimo istu tugu, istu čežnju, ali i istu kletvu: Lanet Olsun - Prokleti bili!!! izgovaram povremeno dok hodimo, misleći na one, ama na one... ah, kako da ih nazovem, one koji nam uzeše sve, a samo zato jer je moja majka Esmā, ponosna Bošnjakinja, ponosno nosila svoje dimije i samo zato što je mene, dijete svoje, na počinak slala nježno učeći šehadet! Fatihom završismo sa i ovim tužnim skupom, zamotavajući onu sliku mojih roditelja u majčinu djevojačku mahramu krenuo sam na stanicu da se vratim u svoju Srebrenicu, sada u društvu moje bivše učiteljice Fatime.

- Sinko moj tebe sam i tražila, nisam ti mogla reći na protestima, al' čula sam neki dan od one Aide što radi u nekoj ekološkoj organizaciji da je ta ista organizacija raspisala neki konkurs za neki literarni rad na temu "Bosanske rijeke i njihov značaj", haman je nagrada čak petsto maraka, a ti sinko to lijepo znaš pisati, sjećam se iz škole, pa eto de probaj evo ti adresa gdje trebaš poslati rad – reče pružajući mi papirić sa adresom organizacije koja je Konkurs raspisala.

Uzevši papir u ruku pogledah joj ravno u oči: - Taman toliko mi treba da kupim roditeljima nišane, taman toliko, kad ih nađu nek su im spremni nišani.

Ništa mi ne reče moja dobra učiteljica samo me je pogledala, ali nije mi ni morala ništa reći odavno se mi preživjeli i sporazumijevamo pogledima, uzdasima i kricima!

Ideja da bih mogao kupiti i spremiti roditeljima nišane nije me danima ostavljala na miru. Čim sam došao kući priopćio sam nani šta mi je Fatima rekla te sam se odmah bacio na posao. Pisao, pisao i pisao, i završio sam do petka, jedinog dana kad silazim do Srebrenice, poslao sam svoj rad i s nestrpljenjem očekivao odgovor.

Prošlo je od toga skoro pa mjesec jednog popodneva pomagao sam nani da veze nove jastučnice s imenima ubijenih, kad mi zazvoni telefon. S druge strane umilni ženski glas:

- Emrah Mustafić jeste li vi? Zovem iz nevladine organizacije za zaštitu voda, osvojili ste nagradu za vaš literarni rad, dođite sutra da preuzmete novac.

Nisam vjerovao onome što sam upravo čuo, sav ushićen zagrlio sam nanu govoreći joj:

- Imam pare za nišane, imam pare za nišane!

Tačno nakon mjesec dana istim putem krenuo sam za Tuzlu, kao nikada do sada s nestrpljenjem sam iščekivao da se protesti završe.

Užurbanim koracima stigao sam do sjedišta nevladine organizacije, ušao u veliki lijepo uređeni hodnik, ispunjen slikama najljepših vodenih ljepotica naše domovine. Ljubazna sekretarica me uvede u salu gdje su već sjedili članovi žirija kao i ostali dobitnici nagrade. Taman što me glavni član žirija prozvao zazvonio mi je telefon. Stidljivo sam upitao za dozvolu da izađem i javim se. Nakon što sam dobio dozvolu brzo izađoh u hodnik s nekim neugodnim osjećajem u grudima i javih se.

- Emrah Mustafić, unuk Nure Mustafić jeste to vi, zovem iz komemorativnog centra Tuzla u vezi identifikacije.

Skoro pa izbezumljenim glasom potvrdih ono što me glas sa druge strane pitao:

- Pronašli smo dijelove tijela vaših roditelja, u masovnoj grobnici nadomak rijeke Drine i neke dijelove čak i u samoj rijeci, tijela nisu kompletna, nedostaju lubanje i još neki dijelovi, ali morate se izjasniti hoćete li dati dozvolu za ukop ove godine u Potočarima.

Mrak! Tama! Najedanput ispred mene ljudi koji me dozivaju poljevajući vodom. Zvuk ambulatnog vozila, ljudi u bijelom me pitaju šta mi se desilo. Skupljajući posljednje atome snage umjesto odgovora na pitanje koje su mi postavili uspio sam im samo reći: - Bosanskim rijekama ne teče samo voda, bosanske rijeke su mezar mojih roditelja.

Nakon toga ničeg više se ne sjećam. Probudio sam se nakon par dana u bolnici, u trenutku kad sam došao svijesti pored mene je sjedila moja uplakana nana i učiteljica Fatima. Nana je jecajući ponavljala: - Sinko moj, evladu moj, ne ostavlja me i ti.

Uhvatio sam je čvrsto za ruku te prinio ka sebi i poljubio. Ispred mojih očiju zasijala je svjetlost, zatim iz nje se rodila slika Drine, a zatim slika mojih roditelja koji me dozivaju. Uzdahnuvši posljednji put, na usnama zavjetovah šehadet, onaj isti šehadet koji mi je majka učila kad me uspavljavala. Odazvao sam se pozivu Stvoritelja, utonuo u vječni san i napokon se pridružio svojim roditeljima!